

csak kft. vagy zártkörű rt. alapítható. Átalakulás, egyesülés és szétválás során a szövetkezetből kiváló tag a tagsági jogviszonyának megszűnésétől számított 5 éves jogvesztő határidő leteltéig köteles helytállni a szövetkezetnek a tagsági jogviszony megszűnése előtt keletkezett és a létrejövő jogi személy által nem teljesített kötelezettségeiért.

c) A jogi személy jogutód nélküli megszűnésének általános esetein túl, a szövetkezet jogutód nélkül szűnik meg abban az esetben is, ha tagjainak száma 7 fő alá csökken, és ha ettől számított 6 hónapos jogvesztő

határidőn belül nem jelentenek be megfelelő számú új tagot a nyilvántartó illetékes cégbíróságnál. Speciális előírás, hogy a szövetkezet bármilyen jogcímen történő megszűnése, megszüntetése esetén a fel nem osztható szövetkezeti alapot továbbra is szövetkezeti célokra kell felhasználni és át kell adni olyan szövetkezeti szövetségnek vagy szövetkezeti önkormányzati szervezetnek, amely ennek az összegnek további szövetkezeti célokra történő felhasználásáról gondoskodik.

Prugberger Tamás

Az új Ptk. szerinti kezesség a csőd- és a felszámolási eljárásokban

A kezesség és a fizetéseképtelenségi eljárások kapcsolata mindig is neuralgikus kérdés volt, hiszen mi másért biztosítaná valaki a követelését kezességgel, mint azért, hogy a kötelezett nem fizetése esetén a kezestől a követelését be tudja hajtani. Ugyanakkor a csődeljárás, felszámolási eljárás a maga speciális szabályaival egy külön világot teremt a „rendes” polgári jogi szabályokhoz képest, s gyakran a polgári jogi szabályok a fizetéseképtelenségi eljárásokban nem úgy működnek, mint rendesen. Ezért nagyon fontos annak vizsgálata, hogy a két szabályozás hogyan működik együtt.

Elsősorban a készfizető kezességgel kapcsolatban merültek fel problémák, s az új Ptk.-t megelőzően létrejött kezességi szerződések alapján a készfizető kezes csődeljárásában bejelenthető hitelezői igénnyel kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság Gfv. X. 30.126/2011/6. számú végzésében fejtette ki jogi álláspontját (www.lb.hu/Fizetéseképtelenségi_ugyek).

Az új Ptk. szabályai – röviden

Az új Ptk. hatálybalépése – 2014. március 15. – után a helyzet megváltozik. A kezességi szerződést a Hatodik Könyvben a Biztosítéki szerződések között találjuk meg. A kezes kötelezettsége továbbra is járulékos, azaz a főkötelezettséghez igazodik, ez a járulékoság azonban – a csődeljárás és a felszámolási eljárás tekintetében kialakult gyakorlat vonatkozásában – tartalmában eltér a korábitól.

Az új rendelkezések a sortartó kezesség esetében megtartották a sortartási kifogás lehetőségét (6:419. §), a kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, ameddig a jogosult nem igazolja, hogy a követelést a főkötelezettel szemben megkísérelte behajtani, de az ésszerű időn belül nem vezetett eredményre. A kötelezett és a kezes együttes perlése továbbra is megengedett.

Ugyanakkor az új Ptk. létrehoz egy újfajta kezességet is, amely a kezes számára a sortartó kezesnél kedvezőbb helyzetet teremt: a kártalanító kezességet (6:421. §).

Kártalanító kezesség esetén a kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, amíg a jogosult nem bizonyítja, hogy végrehajtást vezetett a kötelezett vagyonára, és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést. *„Kártalanító kezesség esetén a jogosult csak akkor fordulhat a kezes ellen, ha igazolja, hogy sikertelenül vezetett végrehajtást a követelés behajtása végett a kötelezett vagyonára. A jogosultnak a kötelezett elleni végrehajtást akkor is le kell folytatnia, ha nem várható, hogy az eredményes lesz, illetve felszámolási eljárás esetén ennek befejezését is be kell várnia. Kártalanító kezesség esetén tehát a kezes nem pusztán kifogásként érvényesítheti a sortartás kedvezményét, hanem a főadós elleni sikertelen végrehajtás előfeltétele annak, hogy a jogosult a kezestől a követelés kielégítését követelje. A jogosultnak a kezes számára igazolnia kell, hogy a végrehajtást lefolytatta, és el kell számolnia annak eredményével. A kártalanító kezesség kizárja a kötelezett és a kezes együttes perlését, utóbbi csak akkor perelhető, ha az előbbi ellen a jogosult már sikertelen végrehajtást vezetett”* (A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal, szerk.: Vékás Lajos, 887. oldal).

A kártalanító kezességnél tehát a kezesnek nem sortartási kifogása van, hanem egyáltalán idő előtti az esetleges vele szembeni fellépés akkor, ha a főadóssal szemben a végrehajtás még nem fejeződött be, illetve a felszámolási eljárást nem fejezte be a bíróság.

Nem lehet a kezesnek sortartási kifogása, ha a felek készfizető kezességben állapodtak meg. Jóllehet az új Ptk. kifejezetten nem hívja fel erre a figyelmet a kezességi szerződéssel kapcsolatos szabályoknál, azonban az új Ptk. diszpozitivitással kapcsolatos rendelkezései [6:1. § (3) bekezdés] miatt a felek továbbra is megállapodhatnak abban, hogy a kezes készfizetői kezességet vállal. A törvény ugyan a készfizető kezesség címszó alatt az eredetileg sortartó kezességgént létrejött, de a szerződéskötés után bekövetkező fejlemény következtében készfizetővé alakuló kezességet szabályozza külön (6:420. §), ez azonban nem teszi kizárttá azt, hogy a felek már eredetileg is készfizető kezességben állapodjanak meg.

Sortartóból készfzető

Mely esetekben válik az eredetileg sortartó kezesség készfzető kezességgé?

(a) a követelés kötelezettől való behajtása a kötelezett lakóhelyének, szokásos tartózkodási helyének, telephelyének vagy székhelyének megváltozása következtében lényegesen megnehezült – azaz, például a kötelezett eltűnt;

(b) a jogosult a kötelezettel szembeni egyéb követelése behajtása végett végrehajtást vezetett a kötelezett vagyona és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést – tehát próbált végrehajtani a jogosult, de nem volt min. Itt kérdésként merülhet fel, hogy vajon milyen mélységig kell eljutni a végrehajtás során, elegendő a pénzforgalmi számlával szembeni eredménytelen végrehajtás, vagy meg kell kísérelni a bírósági végrehajtást is, s azon belül is az ingó vagy az ingatlan végrehajtást? Figyelemmel a kezes érdekeire is, azaz, hogy kevesebb költség terhelje az egyébként is fizetendő kötelezettséget, feltehetően az lesz a megoldás, hogy elegendő lesz a pénzforgalmi számlával szembeni végrehajtási kísérlet;

(c) a kötelezett csődeljárásban fizetési haladékat kapott vagy ellene felszámolás indult. Ehhez a ponthoz – a kezes kötelezettségének a mértéke miatt – figyelembe kell venni a 6:417. § (4) bekezdésének rendelkezéseit is.

Kezesség a csődeljárásban

Mit tartalmaz konkrétan ez a 6:417. § (4) bekezdés?

A kötelezett ellen indult csődeljárásban biztosított fizetési haladék a kezes kötelezettségét nem érinti.

Ha a kezesség már eleve nem készfzető kezességként volt kikötve, akkor a 6:420. §-sal egységben szemlélve, a sortartó kezesség készfzető kezességgé alakul át abban a pillanatban, amikor a kötelezett megkapja a bíróságtól a fizetési haladékat (moratóriumot). A felek jogai és kötelezettségei azonban annak megfelelően alakulnak, hogy a kötelezettel szembeni követelés a csődeljárás kezdő időpontjában már lejárt, vagy pedig az még nem járt le. (Ez a megállapítás nem helytálló a kártalanító kezességre, melyet külön vizsgálunk meg.)

A kötelezettel szemben már *lejárt követelés* tekintetében a jogosult azonnal fordulhat a kezessel szemben, és az nem hivatkozhat arra, hogy először a kötelezettel szemben kell fellépni, hanem fizetnie kell.

– A jogosult megteheti az adóssal szemben lejárt követelés esetén, hogy a kötelezett csődeljárásának kezdő időpontjától számított 30 napon belül lép fel a kezessel szemben – akkor neki magának nem kell hitelezővé válnia a csődeljárásban.

– A jogosult megteheti azt is, hogy a csődeljárásban bejelenti a hitelezői igényét, s ilyen esetben a 6:417. § (4) bekezdésének további rendelkezései szerint jár el.

– Ha nem jelenti be 30 napon belül a követelését és az adós és bejelentkezett hitelezői között bíróság által jóváhagyott egyezség jön létre, akkor a Cstv. 20. § (3) bekezdésére figyelemmel a Ptk. 6:417. § (3) bekezdése alapján nem érvényesítheti a kezessel szemben sem a

követelését, mert itt kimondja a törvény, hogy bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés kezessel szemben a követelést bírósági úton nem lehet érvényesíteni. A Cstv. 20. § (3) bekezdése szerint – amennyiben a bíróság által jóváhagyott csődegyezség jött létre – az, aki a követelését a csődeljárásban nem érvényesíthette, az adóssal szemben a követelését többet nem érvényesítheti, csak egy esetleges – a követelésének elévülési idején belül indított – felszámolási eljárásban jelentheti be a tőke-, ügyletikamat- és költségigényét (a késedelmi kamatot nem). Ez a törvényi rendelkezés jóváhagyott csődegyezség esetén a be nem jelentett követeléseket – álláspontom szerint – természetes obligációvá teszi, ezért ez a be nem jelentett követelés a kezessel szemben sem érvényesíthető.

A kérdés az, hogy mit kell tenni a kezességgel biztosított, *le nem járt követelés* kötelezettel szembeni csődeljárásba történt bejelentése esetén? A 6:416. § (1) bekezdése szerint kezességi szerződéssel a kezes kötelezettséget vállal a jogosulttal szemben, hogy ha a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni. Nyilvánvaló, hogy a kötelezett csak akkor köteles teljesíteni, ha a kötelezettsége esedékessé vált. Ha viszont az még nem esedékes, akkor a kezesnek még nincs se lejárt, se le nem járt fizetési kötelezettsége.

A 6:417. § (4) bekezdése további rendelkezései alapján lehet eljárni azon követelések tekintetében, amelyek még nem követelhetők a kezestől, mert nem jártak le a kötelezettel szemben sem:

A kötelezett ellen indult felszámolási vagy csődeljárásban kötött egyezség a kezes kötelezettségét nem érinti, ha a jogosult a kezest az egyezség megkötését megelőzően annak feltételeiről tájékoztatta. A tájékoztatást követően a kezes jogosult a kötelezett tartozásának a teljesítésére; teljesítés esetén a kezes a felszámolási vagy a csődeljárásban a jogosult helyébe lép. A tájékoztatás elmaradása esetén a kezes kötelezettsége lecsökken az egyezségben meghatározott mértékre.

– Ezek szerint a jogosultnak be kell jelentkeznie a kötelezett (adós) csődeljárásában a le nem járt követeléssel, és be kell fizetnie a nyilvántartásba vételi díjat. (Ha a vagyongfelügyelő a követelést vitatja, akkor kifogást nyújthat be a csődeljárást lefolytató bírósághoz [vagy elfogadhatja a vitatottá nyilvánítást és azonnal pert indít az adós ellen], ám ha a kifogás elbírálását követően is vitatott marad a követelése, akkor pert kell indítania az adóssal szemben ahhoz, hogy vitatott hitelezőként figyelembe vegyék a csődeljárásban.)

– Ha a csődeljárásban az adós egyezségi javaslatot tesz, akkor a hitelezőnek a kezest mindenképpen tájékoztatnia kell az egyezségi javaslat feltételeiről, akár lejárt már a követelése az adóssal szemben, akár nem. Ez még akkor is így van, ha a hitelező maga nem vehet részt a csődegyezség létrehozásában, mert pl. vitatott a követelése. Ha azonban elmulasztja a kezes tájékoztatását, akkor elveszti a kezessel szembeni, teljes követelésre vonatkozó fellépés jogát, a kezes kötelezettsége az egyezség szerint módosult tartalomra marad fenn.

A kezes – még az adóssal szemben le nem járt követelés esetén is – kifizetheti a kötelezettséget a jogosultnak, és akkor a jogosult helyébe lép a csődeljárásban.

Ha van tájékoztatás, akkor a kezes az adós által az egyezségben ki nem fizetett összeggel felel az eredeti teljes kötelezettség erejéig, ha nincs tájékoztatás, akkor a kezes csak azért az összegért felel, amelynek kifizetésére a csődegyezségben az adós kötelezettséget vállalt.

– Ha a jogosult nem válik hitelezővé az adós csődeljárásában, és az adós és bejelentkezett hitelezői között bíróság által jóváhagyott egyezség jön létre, akkor a Cstv. 20. § (3) bekezdésére figyelemmel a Ptk. 6:417. § (3) bekezdése alapján nem érvényesítheti a kezessel szemben sem a követelését, mert itt kimondja a törvény, hogy bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés kezésével szemben a követelést bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

Az újonnan bevezetett kártalanító kezesség esetén ugyan a kezessel szemben nem lehet fellépni a kötelezett csődeljárása alatt egyáltalán (csak esetleg annak végrehajtása eredménytelensége esetén), illetve a felszámolási eljárásában sem, csak azt követően, azonban a hitelezőnek – a Ptk. 6:417. § (4) bekezdésére tekintettel – vannak kötelezettségei.

– A jogosultnak a csődeljárásban hitelezővé kell válnia, azaz be kell jelentkeznie a kötelezett (adós) csődeljárásában a lejárt vagy le nem járt követelésével, és be kell fizetnie a nyilvántartásba vételi díjat. (Ha a vagyonfelügyelő a követelést vitatja, akkor kifogást nyújthat be a csődeljárást lefolytató bírósághoz [vagy elfogadhatja a vitatottá nyilvánítást és azonnal pert indít az adós ellen], ám ha a kifogás elbírálását követően is vitatott marad a követelése, akkor pert kell indítania az adóssal szemben ahhoz, hogy vitatott hitelezőként figyelembe vegyék a csődeljárásban.)

– Ha a csődeljárásban az adós egyezségi javaslatot tesz, akkor a hitelezőnek a kártalanító kezest mindenképpen tájékoztatnia kell az egyezségi javaslat feltételeiről, akár lejárt már a követelése az adóssal szemben, akár nem, akár elismert a követelése, akár vitatott a vagyonfelügyelő által. Ha elmulasztja a kártalanító kezes tájékoztatását, akkor elveszti a kezessel szembeni, teljes követelésre vonatkozó fellépés jogát, a kezes kötelezettsége az egyezség szerint módosult tartalomra marad fenn.

A kezes kifizetheti a kötelezettséget a jogosultnak, és akkor a jogosult helyébe lép a csődeljárásban.

Ha van tájékoztatás, akkor a kezes az adós által az egyezségben ki nem fizetett összeggel felel az eredeti teljes kötelezettség erejéig – ha fennállnak vele szemben a Ptk. 6:421. §-ában írt feltételek –, ha nincs tájékoztatás, akkor a kezes csak azért az összegért felel, amelynek kifizetésére a csődegyezségben az adós kötelezettséget vállalt.

– Ha a jogosult nem válik hitelezővé az adós csődeljárásában, és az adós és bejelentkezett hitelezői között bíróság által jóváhagyott egyezség jön létre, akkor a Cstv. 20. § (3) bekezdésére figyelemmel a Ptk. 6:417. § (3) bekezdése alapján nem érvényesítheti – akár az adóssal szembeni eredménytelen végrehajtást követően sem – a kártalanító kezessel szemben sem a követelését, mert itt kimondja a törvény, hogy bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés kezésével szemben a követelést bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

A Cstv. 20. § (3) bekezdésének következményei tekintetében felmerül, hogy a Ptk. 6:417. § (3) bekezdését, vagy a 6:426. § rendelkezéseit kell figyelembe venni, mely szerint ha a jogosult lemond a követelést biztosító valamely jogról, vagy egyébként az ő hibájából a követelés a kötelezettel szemben behajthatatlanná válik, vagy a behajtása jelentősen megnehezül, a kezes szabadul annyiban, amennyiben a kötelezettel szembeni megtérítési igénye alapján egyébként kielégítést kaphatott volna. A 6:426. §-ban a „követelés behajthatatlanná válik” kifejezés azt jelenti, hogy jogilag ugyan lehetőség lenne a behajtásra, de a jogosult hibája – mulasztása miatt – a kötelezett vagyonából erre már nincs lehetőség. (Késlekedett a jogosult és közben a kötelezett vagyona eltűnt.) Ilyen esetben a „megtérítési igénye alapján egyébként kielégítést kaphatott volna” kifejezést arra az időpontra kell értelmezni, amikor a jogosultnak már lehetősége lett volna fellépni a kötelezettel (vagy a kezessel) szemben, és akkor a kezes – teljesítése esetén – még kaphatott volna megtérítésként valamit az adós vagyonából. Nem szűnik meg tehát a kezes kötelezettsége, csak arra az összegre, amelyet – ha a jogosult szabályosan jár el – megkaphatott volna a kezes (a jogosult helyébe lépve), a különbözetért azonban helyt kell állnia.

Álláspontom szerint azonban a csődeljárásba való be nem jelentkezés jogkövetkezménye a kezes tekintetében nem ez, hanem ahogy az előzőekben jeleztem, a Ptk. 6:417. § (3) bekezdése.

Mi a teendő?

Modellezzük a fent kifejtettek szerint az új Ptk. alapján azt az esetet, amikor A társaság a kötelezett, B társaság pedig a készfizető kezes (vagy azzá vált) az A társaság által felvett kölcsön visszafizetésének.

1. Ha csak A társaság kerül csődeljárás hatálya alá, és már lejárt vele szemben a követelés, akkor a jogosult a) felléphet azonnal a kezessel szemben a csődeljárás kezdő időpontjától számított 30 napon belül [6:420. § c) pont];

b) bejelentkezhet a csődeljárásba hitelezőként és kifizetheti a nyilvántartásba vételi díjat. Az egyezségi feltételekről tájékoztatja a hitelezőt, és ebben az esetben, ha az adós az egyezségben a követelés 20%-ának a kifizetését vállalja, akkor a jogosult a 20%-ot az A társaságtól kapja meg, míg a maradék 80% kifizetése érdekében felléphet a B társasággal szemben. (Az is lehetséges, hogy a kezes kifizeti a 100%-ot és a jogosult-hitelező helyébe lép a csődeljárásban. Ilyen esetben abban a pontban szavaz a kezes és annyi szavazattal, ahol és amennyivel a jogosult-hitelező szavazott vagy szavazott volna.)

Ha hitelezővé vált a jogosult, de nem tájékoztatja a kezest az egyezség feltételeiről, akkor a kezes csak azért az összegért felel, amit az adós az egyezségben vállalt, azaz – amennyiben az adós nem fizeti meg – 20%-ot köteles a B társaság kifizetni a jogosultnak.

c) Ha azonban nem válik hitelezővé az A társaság csődeljárásában (nem jelentkezik be 30 napon belül

és nem fizeti be a nyilvántartásba vételi díjat), akkor a 6:417. § (3) bekezdése alapján a kezessel szemben sem léphet fel, és nemcsak a 20% érvényesítésének, de az egész követelésnek az érvényesítési jogától van – egy ideig vagy véglegesen – eltítva nemcsak az adóssal, de a kezessel szemben is. Nyilvánvalóan, ha utóbb a felszámolás megindul a kötelezettel szemben, akkor a jogosult a kezessel szemben is felléphet, azonban álláspontom szerint vele szemben is csak a Cstv. 20. § (3) bekezdésében meghatározott korlátok között (késelelmikamat-igényét nem érvényesítheti).

2. Ha csak A társaság kerül csődeljárás hatálya alá, de a követelés még nem járt le vele szemben, akkor a jogosult

a) nem léphet fel a kezessel szemben, mert a követelés még nem esedékes,

b) be kell azonban jelentenie a csődeljárásba a követelést 30 napon belül, és amennyiben az adós egyezségi javaslatot tesz, azt közölnie kell a kezessel. A kezes dönthet úgy, hogy kifizeti a teljes összeget, és akkor a hitelező helyébe lép a csődeljárásban, és dönthet úgy is, hogy megvárja a csődeljárás végét, az adós vagyonaából ki nem elégített összegért áll helyt.

Ha nem közli a kezessel az egyezségi javaslatot, akkor csak azért az összegért felel a kezes, amelyet az adós az egyezségben vállalt megfizetni (a példa szerint 20%-ért).

c) Ha nem válik hitelezővé az A társaság csődeljárásában, akkor azonos a helyzet az előző pont c) alpontjában írtakkal.

3. Ha mind a két társaság csődeljárás hatálya alá kerül, és a követelés lejárt volt, akkor a jogosultnak mind a két társaságnál be kell jelentenie a hitelezői igényét, mert a kezessel szemben is felléphet a 6:422. § alapján. Ha előbb az A társaságnál születik csődegyezés, akkor attól függően kell a B társaság kötelezettségét számítani, hogy a jogosult az A társaság által előadott egyezségi feltételeket közölte-e a kezessel. Itt nem lényeges az, hogy esetleg az A társaság és a B társaság ugyanazon cégcsoporthoz tartozik, vagy ugyanaz a személy a vezető tisztségviselője stb. – tehát elvileg tudnia kell a feltételekről –, mert a jogosultnak a formális kötelezettségét a Ptk. előírta, ennek alapján a tájékoztatást meg kell adnia a kezesnek. Ha ez elmarad, akkor annak a következményeit viselnie kell. Ha a B társaságnál születik meg előbb az egyezés, az nem érinti a kötelezett kötelezettségét csak annyiban, hogy a kezes által kiegyenlített részre vonatkozóan a kezes állhat be a jogosult helyett hitelezőnek [6:417. § (4) bekezdés].

4. Ha mind a két társaság csődeljárás hatálya alá kerül, és a követelés a kötelezettel szemben még nem járt le, akkor a B társaságnál a követelést ugyan nem kell a 30 napos határidőben bejelenteni, azonban az A eljárásában az adós által tett ajánlatot közölni kell a B társasággal. Azért nem kell bejelenteni, mert a kezesség helytállási kötelezettség vállalását jelenti és fizetési kötelezettsége akkor keletkezik a kezesnek, amikor a jogosult felszólította a kötelezettel szemben esedékessé vált követelés teljesítésére (6:422. §). Felszólítani pedig a kezes csak akkor tudja, ha a kötelezettel szemben már lejárttá vált a követelése. A 6:420. § c) pontja csak

készfizető kezességé teszi a kezességet a csődeljárás megindításakor (ha korábban nem így kötötték ki a felek), de a készfizető kezességhez is az kell, hogy a kötelezettel szemben esedékessé váljon a követelés.

Mit tehet ezzel a bejelentéssel a kezes a saját csődeljárásában? Ez nyilvánvalóan nem hitelezői igény, ezért nem kell utána befizetni a nyilvántartásba vételi díjat sem. (Csak akkor válhat hitelezői igénnyé, ha az A eljárásban akkor kötik meg a csődegyezséget, amikor a B elleni csődeljárásban még nincs csődegyezés, és ezért a jogosult a kezessel szemben a különbözet erejéig felléphet az akkor a kezessel szemben keletkező követelése alapján.) Ugyanakkor az adósnak és a hitelezőinek figyelembe kell venniük az egyezés megkötésekor a bejelentésben szereplő összeget, hiszen a kötelezett csődegyezésében vállalt kötelezettségen felüli összeg a kezes terhelé, és ez a kezes csődeljárásában a saját hitelezőinek felajánlható vagyon mértékét fogja csökkenteni. Ha ugyanis csődegyezés jön létre az ő eljárásában is, és utóbb a kezessel szemben fellép a jogosult, akkor ezt az utóbb keletkező követelést a vagyonból ki kell fizetni, s lehet, hogy nem marad a hitelezőknek.

A fentiekben kifejtetteknek az az alapja, hogy a kezes kötelezettsége akkor keletkezik, amikor kiderül, hogy a főadós nem teljesít [6:416. § (1) bekezdés], és a fizetésre őt a jogosult felszólítja [6:422. § (1) bekezdés]. „*A kezesség másodlagos, biztosítéki jellegéből következik egyrészt az, hogy a kezes helytállási kötelezettsége csak a főkötelezett mulasztása esetén áll be, másrészt pedig következik a hitelezőnek az a joga, hogy válasszon: a főkötelezettséget érvényesíti a főadóssal szemben, vagy pedig a rendelkezésére álló biztosítékot veszi igénybe.*” (Gárdos István: A kezesség esedékessége és elévülése, Gazdaság és Jog, 2012/7–8. 20–27. oldal) Ezért nem lehet bejelenteni a B társaság csődeljárásában azt a követelést, amely még a főadós A társasággal szemben nem járt le, hiszen a B-nek a helytállási kötelezettségéből eredő fizetési kötelezettsége akkor keletkezik – és válik esedékessé –, amikor a jogosult őt a teljesítésre felszólítja.

Ebből következően tehát, ha nem esedékes a főadóssal szembeni követelés, akkor a kezessel szemben sem lehet fellépni, mert vele szemben még nincs is pénzben meghatározott követelés. Ugyanakkor „*a főadós kötelezettségének esedékessé válása automatikusan nem jár a kezes helytállási kötelezettségének esedékessé válásával. A Ptk. elosztja a kezes kötelezettségének esedékessé válásával kapcsolatos bizonytalanságot: a kezes akkor köteles teljesíteni, ha a jogosult felszólította a teljesítésre.*” (A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal, szerk.: Vékás Lajos, 888. o.) [6:422. § (1) bekezdés.]

Felszámolási eljárás és kezesség

Felszámolási eljárásban a lejárt-le nem járt probléma a kötelezett felszámolási eljárásában nem merül fel, mert a felszámolás kezdő időpontjában az adóssal szemben valamennyi követelés lejárttá válik, ezért a 6:420. § alapján a jogosult azonnal fordulhat a kezessel szemben,

mert a kezesség – ha addig nem volt az – készfizető kezességgé válik. Ha nem fordul a kezes ellen, akkor az adós felszámolási eljárásában be kell jelentkeznie hitelezőként. Ha ezt nem teszi meg – legalább a jogvesztő határidőn belül –, akkor a követelését a jogvesztés miatt elveszíti, és a 6:417. § (1) bekezdése alapján az azt biztosító kezesség is megszűnik, a kezes szabadul.

Ha nem fordult egyből a kezes ellen, akkor az adós által tett felszámolási egyezségi javaslatokat a felszámolási eljárásban is továbbítani kell a kezes részére, a tájékoztatás elmaradásának a következményei azonosak a csődeljárásnál már kifejtettekkel.

A kezes ellen indult felszámolási eljárásban a még le nem járt követelést nem lehet bejelenteni hitelezői igényként – mert az a fent kifejtettek szerint vele szemben még nem létezik –, és függő követelésként sem lehet azt érvényesíteni, mert annak a tartalmát a Cstv. 3. § (1) bekezdés g) pontja egyértelműen korlátozza. Csak az esetleges felszámolási eljárásban kötött kényszer egyezség esetén kell figyelembe venni a számviteli törvény szerinti függő kötelezettségeként [Cstv. 44. § (1a) bekezdés].

Csóke Andrea

A Ptk. és az állam

Ősi eredetű, hogy az ígéret kötelez és hogy az ígéret elfogadása ekként kötelmet, szerződést keletkeztet. Noha nyilvánvaló, hogy a szerződések morális alapjának egyéb tanai és elméletei is vannak (lásd akaratteóriák, gazdasági racionalitási, költségtelepítői, szimbolikus cselelméletek), itt nem foglalkoznék velük. A szerződés eredendő fogalmi eleme az ígéret, mai Ptk.-val szólva: az ajánlat. Lehet, hogy jogpolitikai okokból nem minden ígéret keletkeztet jogilag kikényszeríthető kötelmet, de azok oly kivételek, amelyek inkább erősítik a szabályt (lásd a semmis szerződések).

Ígéretet bárki tehet, az állam is. A gond a teljesítéssel illetve az érvényesítéssel van. Egyáltalán vonatkozhat-e az államra a Ptk.? Éppen azért, hogy az állami befolyásmentességet biztosítani lehessen a versenyszférában, a Ptk.-nak az államra ugyanazokat a szabályokat kell-e alkalmazni szerződéses viszonyokban, mint bármely más piaci szereplőre? Vagy épp ellenkezőleg, a negatív szabadságvédelem az állammal szemben a szigorúbb korlátok alkalmazását követelné-e meg?

A liberálkapitalizmus kialakulásakor, a polgári jogi kodifikációk idején, a polgári törvénykönyvek a liberalizmus eszméjéből kiindulva, a szerződési szabályokat az autonóm cselekvés következményeként kifejezetten az ígéretre, illetve annak elfogadására, abban való bizalomra építette.

Első látszatra, nincs ez másként a jelenleg hatályos, illetve az új Ptk.-ban sem. Ez azonban csak az első látszat. A 19. századi gazdasági jogfejlődéssel bevezetett korlátozott felelősség elve lehetővé tette, hogy valamely (jogi) személy egyik pozíciójában tett ígérete csak abban az adott pozíciójában kötelezze őt – másik pozíciójában ne. Ez a gazdasági jog által definiált kötelelem élesen elkülönül az „adott szó” eredeti moráljától. És kétségtelen, hogy az államra is vonatkoznak ezek az eljárási lehetőségek, amelyekben lehetséges a többes pozíció betöltése a korlátozott felelősség módozatával. Ez azonban elsősorban nem az ígéret betartandóságát, hanem annak betarthatóságát érinti.

Az a kérdés azonban, hogy az ígéret akkor is betartan-

dó-e, ha azt az állam teszi, először is annak a kérdése, hogy milyen formában és pozícióban tesz ígéretet az állam; mivel mint minden jogalany, az állam is több pozícióban szerepelhet. (A közjogi felelősséggel kapcsolatban lásd Nagy Marianna: Interdiszciplináris mozaikok a közigazgatási jogi felelősség dogmatikájához. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2010. 214. o.).

A Ptk. alapján az állam köthet olyan szerződést, amelyben a másik fél jogosult ebbéli jogait kikényszeríteni. De minden szerződéses jogviszony vagy ígéret tartalmaz kivételeket vagy feltételeket. Természetes személy esetében tipikusan ilyen a halál vagy a vis maior. Az államot, a költségvetést is megilletik bizonyos mentesülési lehetőségek, különben pont az állammal szemben lenne diszkriminatív a szerződéses partneri viszony (amely persze, *contradictio in adjecto*). Az állam azonban nem hal meg, a vis maior pedig a költségvetés esetében egész másként működik. Az államcsőd elkerülésére tett intézkedések vagy a gazdasági válság miatti bevételkiesés ellensúlyozása, demokratikus államban, társadalmi egyeztetés kérdése, amelyet normatív alapon lehet/kell szabályozni.

Ilyen értelemben a szerződéses ígéretet jogszabályoktól elvárható kiszámíthatósággal biztosítani lehet/kell. Vitathatatlan, hogy az állami ígéret biztosíthatósága a jogosultságok terén ún. zárt kassza effektus szerint működik: vagyis a költségvetési kiadások finomhangolása a mindenkori kormányok mozgásterülete. A kormányok lehetősége is korlátozott ugyanakkor a mindenkori bevételek arányában, illetve a még elfogadható államadósságnövekedés mértéke szerint. Ezért a szerződéses kötelek erősítése mindig mérlegelés, szociális diskurzus kérdése (szolidaritás gazdasági racionalitása). (Ezzel ellentétes indítatású az Alaptörvény 37. cikke, illetve bizonyos értelemben a Különleges jogrend fejezete).

Az alábbi dolgozat azt szeretné bemutatni, hogy bizonyos szerződéses jogviszonyok, állami ígérek (elsősorban a társadalombiztosítás területén) pusztán a Ptk. nyújtotta szerződéses szabályokkal nem védhetőek megfelelően, ha nincs a releváns ágazati jogterületen kiszámítható hosszú távú tervezett szabályozás. E sza-